

Sisällys

1	Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen.....	2
2	Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner.....	3
3	Selvityksen tausta	4
4	Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö.....	5
5	Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta	15

Kirjoittaja

❖ Jari Niittuinperä / jari.niittuinpera(at)finanssivalvonta.fi tai puh. 09 183 5517

Selvitys henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteen toteutumisesta vuosina 2008–2019

Utredning om iakttagande av livförsäkringsbolagens skälighetsprincip under 2008 och 2019

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaate liittyy henkivakuutusyhtiön ylijäämän jakamiseen toisaalta asiakkaiden ja toisaalta asiakkaiden ja yhtiön omistajien kesken. Finanssivalvonta tekee vuosittain selvityksen kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör ihop med fördelningen av livförsäkringsbolagets överskott å ena sidan mellan kunderna och å andra sidan mellan kunderna och bolagets ägare. Finansinspektionen utför årligen en utredning om iakttagande av skälighetsprincipen.

1 Lisäetujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutuminen

1.1 Yleistä

Kohtuusperiaatteen tarkastelun lähtökohtana ovat yhtiön julkaisemat ja hallituksen hyväksymät lisäetutavoitteet.

Yhtiöille tuli velvoite julkaista kohtuusperiaateinformaatiotaan vuoden 2008 alusta. Vertailuaineistoa on siis kahdeltatoista vuodelta. Asiakkaille annettu kokonaistuottotaso on tuona aikana pääsääntöisesti ylittänyt yhtiöiden käyttämät vertailutuotot, minkä ovat mahdollistaneet matala korkotaso ja sijoituksista saadut hyvät tuotot.

Henkivakuutusyhtiöiden kohtuusperiaatteeseen liittyy myös jatkuvuusperiaate, mikä tarkoittaa, että yhtiön tulee pyrkiä turvaamaan lisäetujen tason jatkuminen tulevaisuudessa. Huonoinakin vuosina tulee pyrkiä takaamaan lisäedut, joten tähän tulee varautua hyvinä vuosina. Samaa vaatimusta ei ole osakkeenomistajille jaetun voiton – osinkojen, sijoitetun vapaan oman pääoman palautusten ja takuupääoman koron – osalta. Osakkeenomistajien osuutta rajoittavat vakuutuksenottajille varattavat tulevat lisäedut. Lisäetujen tason tulisi siten vaihdella vähemmän kuin yhtiön tuloksen. Jatkuvuusperiaatetta on analysoitu vertaamalla kokonaistuottoja joukkovelkakirjojen tuottoihin.

Finanssivalvonta edellytti vuonna 2019 vuodelta 2018 antamassaan selvityksessä, että yhtiöt jatkossa kiinnittävät erityistä huomiota kohtuusperiaatteen toteutumiseen asiakkaiden ja omistajien kesken, koska vuoden 2018 lopun jälkeen vakuutusyhtiöiden sijoitusympäristö oli muuttunut haasteellisemmaksi korkotason laskun vuoksi ja pitkätkin korot olivat olleet ennen selvityksen julkistamista alkuvuonna negatiivisia.

Henkivakuutussektorin sijoitusten tuotto ylitti kuitenkin vuonna 2019 korkotuottoisen vastuuvelan keskimääräisen tuottovaatimuksen. Finanssivalvonnan kehotuksesta yhtiöt arvioivat vakavaraisuusasemaansa ja usea yhtiö pidättäytyi maksamasta vuodelta 2019 osinkoa. Vakavaraisuuspuskurien avulla yhtiöt ovat selvinneet hyvin vuonna 2020 koronapandemian taloudellisista vaikutuksista. Pandemia luo todennäköisesti vielä jatkossakin häiriöitä reaalityöelämään ja sitä kautta myös finanssimarkkinoihin. Tämän takia Finanssivalvonta suosittelee yhä edelleen yhtiöiltä pidättyvää politiikkaa jaettaessa voittoa omistajille.

Finanssivalvonnan analyysien mukaan yhtiöiden lisäetujen jakopolitiikat vaihtelevat paljonkin. Yhtiöiden säästö- ja eläkevakuutuksilleen myöntämät asiakashyvitykset ovat kuluneiden kahdentoista vuoden aikana laskeneet vähitellen. Kuitenkin kokonaistuotot ovat keskimäärin ylittäneet sekä kuluttajahintojen muutoksen että markkinoilta saatavan korkotuoton.

Eräillä vakuutusyhtiöillä on eriytettyjä vakuutuskantoja, jotka ovat oikeutettuja muita vakuutuskantoja parempiin lisäetuihin. Näitä vakuutuskantoja käsitellään erikseen kohdassa 4.3.

Lisää tietoa kohtuusperiaatteesta löytyy Finanssivalvonnan julkaisemasta dokumentista ”Mistä kohtuusperiaatteesta ja yhtiöiden lisäetujen jakamisesta on kysymys?”, joka löytyy Finanssivalvonnan verkkosivuilta.

1.2 Finanssivalvonnan arvio

Finanssivalvonnan arvio kohtuusperiaatteen toteutumisesta on seuraava:

- Kohtuusperiaatteeseen liittyvä jatkuvuusperiaate yleisesti toteutui ja yhtiöt noudattivat vahvistamia lisäetujen jakoperiaatteita.
- Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen mukaisesti kohtuullisuuden asiakkaidensa erilaisen vakuutusten kesken.
- Yhtiöiden kohtuusperiaatteesta ja sen toteutumisesta antaman informaation laatu vaihteli mutta oli kaikkien yhtiöiden osalta kuitenkin hyväksyttävällä tasolla.
- Informaatiota ylijäämän jakautumisesta vakuutuksenottajien ja omistajien kesken ei ole annettu siten, että vakuutuksenottaja voisi arvioida ylijäämän jaon kohtuullisuutta.

2 Förverkligandet av målsättningarna för utbetalningen av tilläggsförmåner

2.1 Allmänt

Bedömningen av skälighetsprincipen baserar sig på målsättningarna för tilläggsförmåner som bolagen har delgivit och deras styrelser har godkänt.

Bolagen ålades att ge ut information om skälighetsprincipen från och med början av 2008. Därmed finns det jämförelsematerial från 12 år. Under denna tid har den totala avkastningen till kunderna i regel överstigit de referensavkastningar som bolagen tillämpat, vilket har varit möjligt tack vare den låga räntenivån och goda placeringsavkastningar.

Till livförsäkringsbolagens skälighetsprincip hör även kontinuitetsprincipen, vilket innebär att bolaget ska sträva efter att trygga kontinuiteten av nivån av tilläggsförmåner i framtiden. Även under dåliga år bör man sträva efter att garantera tilläggsförmånerna och detta ska man förbereda sig för under de goda åren. Samma krav gäller inte aktieägarnas utdelning – dividender, återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital och garantikapitalets ränta. Aktieägarnas andel begränsas ändå av de för försäkringstäckta reserverade framtida förmånerna. Nivån på tilläggsförmånerna ska inte variera lika kraftigt som bolagets resultat. Kontinuitetsprincipen har analyserats genom att jämföra den totala avkastningen med avkastningen på obligationer.

Finansinspektionen förutsatte år 2019 i sin utredning för 2018 att bolagen i fortsättningen fäster särskild uppmärksamhet vid att skälighetsprincipen uppnås mellan kunder och ägare, eftersom försäkringsbolagens placeringsmiljö har blivit mer krävande efter utgången av 2018 på grund av nedgången i räntenivån och då även de långa räntorna var negativa i början av året innan utredningen publicerades.

Inom livförsäkringssektorn översteg avkastningen på placeringarna emellertid det genomsnittliga ränteskravet på ansvarsskulden 2019. På uppmaning av Finansinspektionen bedömde bolagen sin solvensställning och flera bolag avstod från att betala utdelning för 2019. Med hjälp av sina solvensbuffer har bolagen klarat av de ekonomiska effekterna av coronapandemin 2020. Pandemin kommer sannolikt även framöver att orsaka störningar i realekonomin och därigenom på finansmarknaden. På grund av det rekommenderar Finansinspektionen att bolagen fortsätter att bedriva en återhållsam politik i vinstutdelningen till ägarna.

Enligt Finansinspektionens analyser förekommer det stora skillnader i bolagens kundgottgörelsepolicy. Bolagens kundåterbäringar på spar- och pensionsförsäkringar har successivt minskat under de senaste

12 åren. De har i genomsnitt likväl överstigit både konsumentprisförändringen och ränteavkastningen på marknaden.

Vissa försäkringsbolag har också åtskilda försäkringsbestånd som är berättigade till bättre tilläggsförmåner än andra försäkringsbestånd.

Följande bolag har publicerat en svenskspråkig utredning om iakttagandet av skälighetsprincipen: Aktia Livförsäkring Ab, Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv, LokalTapiola Ömsesidigt Livförsäkringsbolag, Mandatum Livförsäkringsaktiebolag, Nordea Livförsäkring Finland Ab och OP-Livförsäkrings Ab.

Utöver ovan nämnda utredningar ger Finansinspektionen detaljerade motiveringar till sina bedömningar på finska i punkterna 3–5 i denna utredning. I bilaga 1 uppräknas de bolag som deltagit i utredningen dem både på finska och på svenska och förkortningarna som använts för. I bilaga 2 uppräknas de diagram och tabeller som ansluter sig till utredningen.

Närmare information om skälighetsprincipen finns i Finansinspektionens dokument ”Vad handlar iakttagandet av skälighetsprincipen och utdelningen av tilläggsförmåner i bolagen om?”, som finns på Finansinspektionens webbplats.

2.2 Finansinspektionens bedömning

Finansinspektionen gör följande bedömning av bolagens iakttagande av skälighetsprincipen:

- Kontinuitetsprincipen i samband med skälighetsprincipen iaktogs på det stora hela och bolagen följde de principer för fördelning av tilläggsförmåner som de själva fastställt.
- Bolagen hade beaktat skäligheten mellan kundernas olika försäkringar i enlighet med skälighetsprincipen.
- Kvaliteten på bolagens information om skälighetsprincipen och iakttagandet av principen varierade men var emellertid på godtagbar nivå för alla bolag.
- Information om fördelningen av överskottet mellan försäkringstagarna och ägarna har inte getts på så sätt att försäkringstagaren skulle kunna bedöma om fördelningen av överskottet är skälig.

3 Selvityksen tausta

Tämä selvitys perustuu sekä tilinpäätöksen mukaisesti että vakuutusyhtiöiden Finanssivalvonnalle erikseen toimittamiin tietoihin vuodelta 2019. Vertailut on tehty ajanjaksolta 2008–2019.

Finanssivalvonta kerää henkivakuutusyhtiöiltä vuosittain vakuutuksia koskevaa tilastoaineistoa, jota on käytetty selvityksessä kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Lisäksi selvityksessä vertaillaan yhtiöiden verkkosivuillaan julkaisemia lisätujen jakamista koskevia tavoitteita sekä selvityksiä lisätujen jakamista koskevien tavoitteiden toteutumisesta.

Yhtiöiden verkkosivuilla olevia tietoja on seurattu 28.7.2020 asti.

Tässä selvityksessä julkaistaan koko vakuutusalan tietojen lisäksi myös yhtiökohtaisia tietoja. Selvityksessä ovat mukana kaikki suomalaiset henkivakuutusyhtiöt, jotka ovat taanneet jollekin vakuutusantansa osalle jonkin minimituoton (ks. liite 1). Yksinkertaisuuden vuoksi selvityksessä käytetään vakuutusyhtiöiden virallisten nimien sijasta lyhempää nimitystä.

4 Henkivakuutusyhtiöiden ylijäämä ja sen käyttö

4.1 Johdanto

Henkivakuutusyhtiön sijoitustoiminnan tuloksellisuus ja yhtiön vakavaraisuusasema ovat keskeisiä tekijöitä lisäetujen tasoa määrittäessä. Seuraavassa on yleiskatsaus näihin tekijöihin vuosina 2008–2019 sekä koko vakuutussektorin että kohtuusperiaatteen kannalta. Lopuksi esitetään yhteenveto vakuutustoiminnan ylijäämästä ja sen käytöstä vuodelta 2019.

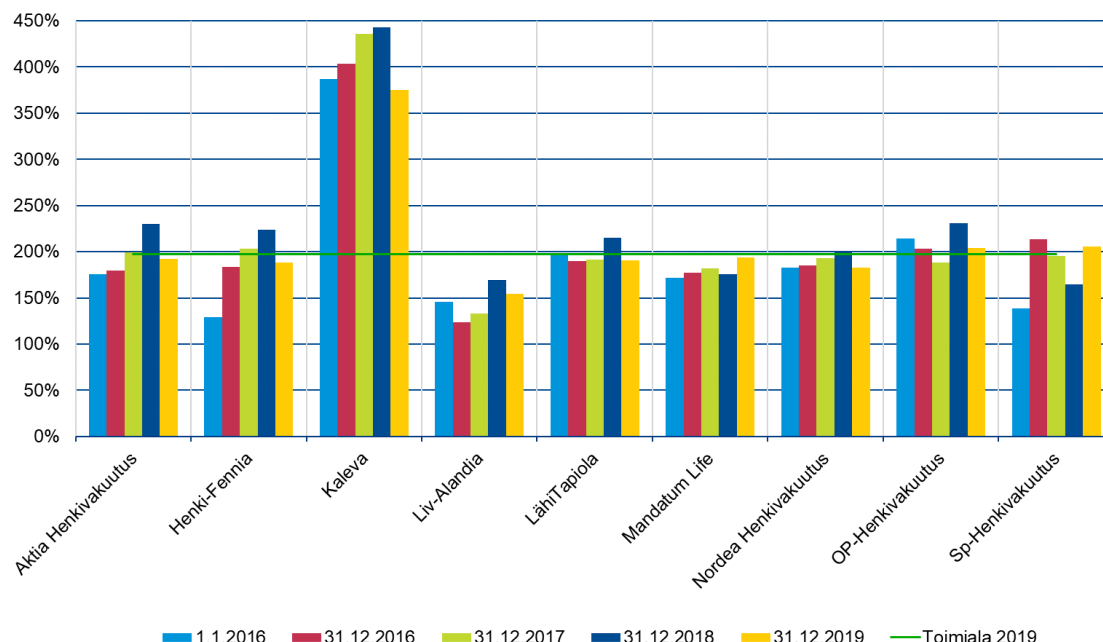
Tässä selvityksessä käsitellyt yhtiöiden lisäetuja koskevat päätökset perustuvat vuoden 2019 lopun tilanteeseen ja tietoon tuolloisista markkinoista.

4.2 Henkivakuutusyhtiöiden toimintaympäristö

Yleishavaintona voidaan todeta, että henkivakuutusyhtiöiden taloudellinen tulos ja vakavaraisuus mahdollistivat lisäetujen jakamisen asiakkaille vuonna 2019.

Vakavaraisuussäätely ja vakavaraisuutta kuvaavien tunnuslukujen laskenta muuttui vuoden 2016 alusta ns. Solvenssi II -säätelyn tullessa voimaan, ja tässä raportissa kuviossa 4.1. rajoitutaan kuvaamaan vakavaraisuussuhteet vain tältä ajalta. Vuonna 2019 yhtiöiden vakavaraisuus heikkeni lukuun ottamatta Mandatum Lifea ja Sp-Henkivakuutusta. Mandatum Lifen vakavaraisuusaseman paranemiseen vaikuttivat pidättäytyminen osingonjaosta ja yhtiön ottama pääomalaina.

Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2019

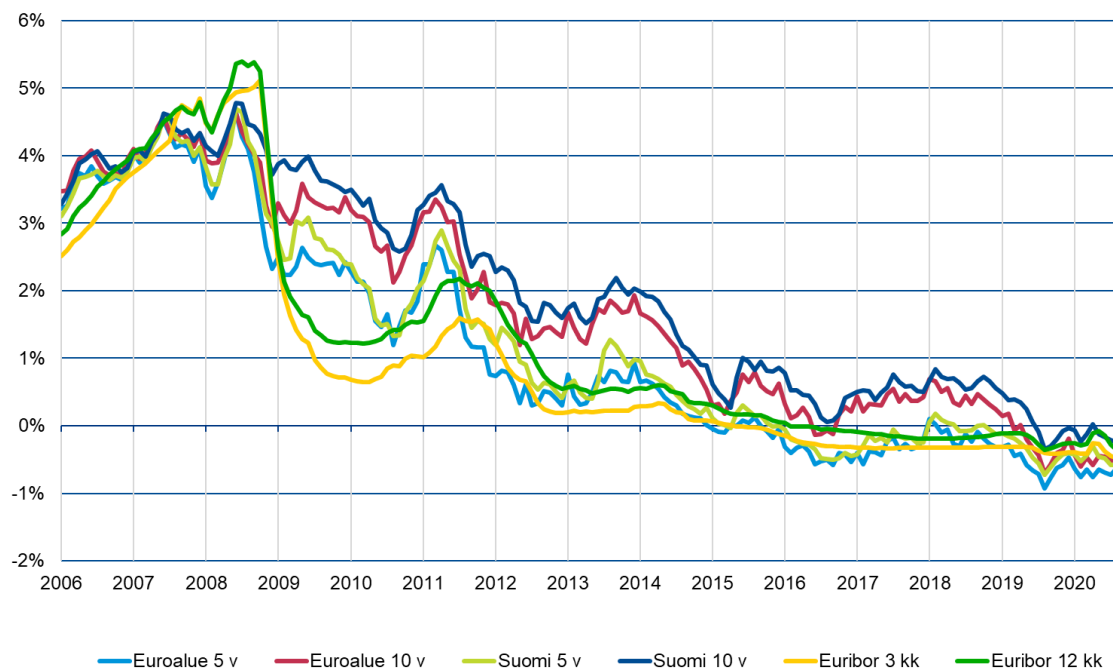

Lähde: Finanssivalvonta

Sijoitusmarkkinoiden kehitys vaikuttaa ratkaisevasti henkivakuutusyhtiöiden taloudelliseen tulokseen ja vakavaraisuuteen. Esimerkiksi korkojen muutos vaikuttaa paitsi sijoitustoiminnan tuottoihin, myös vakavaraisuuteen markkinaehtoisen taseen arvojen muuttuessa. Korkojen laskiessa yhtiöiden markkinaehtoisesti laskettu vastuvelka kasvaa. Jos yhtiö ei ole sijoitustoiminnassaan varautunut tähän korkojen laskuun, sen vakavaraisuus voi heiketä ja siten mahdollisuudet jakaa lisäetuja pienenevät. Myös korkojen voimakas nousu voi olla eräille yhtiöille ongelmallinen; korkojen nousu alentaa korkoinstrumenttien nykyarvoa ja siten heikentää sijoitustoiminnan tulosta. Osakekurssien muutoksilla on välitön vaikutus markkinaehtoisen taseen sijoitusten arvoihin ja vakavaraisuuteen sekä välillisesti myös vastuovelkaan asiakas-hyvitysten kautta.

Sekä pitkät että lyhyet korot ovat olleet vuodesta 2012 alkaen matalalla tasolla. Vuoden 2019 aikana korot edelleen laskivat, kuten kuviosta 4.2 on havaittavissa. Matalat korot pitävät myös markkinaehtoisen vastuvelan korkeana. Vuonna 2020 korkotaso on edelleen jonkin verran laskenut.

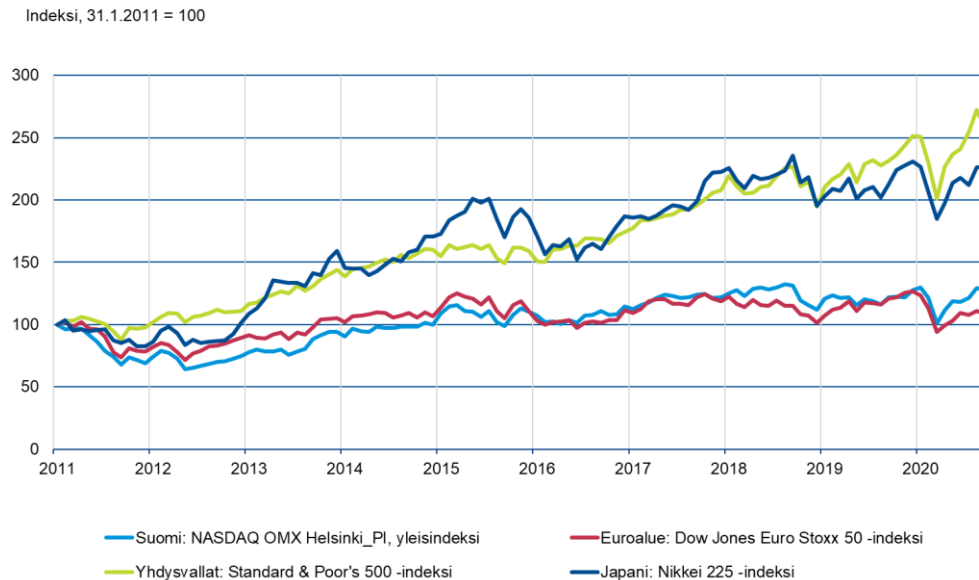
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euriborkorot vuosina 2006–2019 ja 1.1.–30.9.2020

Lähteet: Bloomberg ja Reuters

Suomen kansantalouden ja osakemarkkinoiden kehitys riippuu ratkaisevasti yleisestä talouskehityksestä Euroopassa. Vuoden 2019 osakemarkkina oli kokonaisuutena nouseva, kuten kuviosta 4.3 on havaittavissa. Vuosina 2015–2019 Nasdaq OMX Helsinki on noussut keskimäärin noin 3,3 % vuodessa, mikä ylittää korkomarkkinoilta saadun tuottotason. Vuosina 2011–2014 tuotto oli matalampi eli 2,0 %, mutta samaan aikaan velkakirjojen tuotto oli kohtuullinen, kuten kuviosta 4.2 saattaa havaita.

Kuvio 4.3. Osakeindeksit euroalueella, Yhdysvalloissa ja Japanissa vuosina 2011–2019 ja 1.1.–30.9.2020

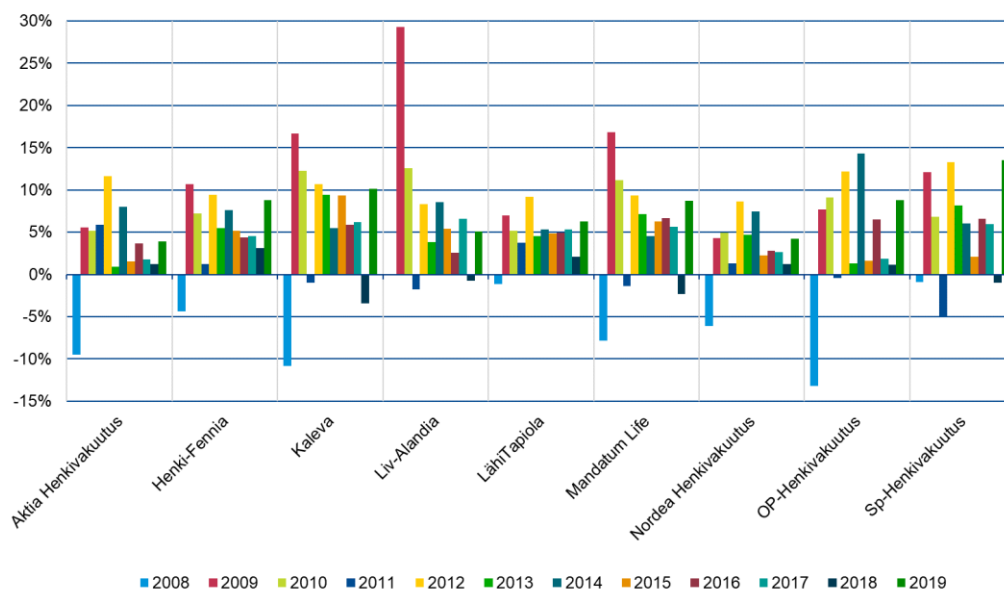

Lähteet: Bloomberg ja Reuters

Erityisesti koska pitkät korot ovat nyt matalalla tasolla, niihin liittyvä tulevaisuuden sijoitusriski on iso. Riski voi realisoitua yhtiöiden tasehallinnasta riippuen sekä korkojen laskiessa että niiden noustessa, joten yhtiöiden tulee ottaa se huomioon lisätujen, osingonjaon ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautuksen ja vakavaraisuuden tasoja harkitessaan. Korkojen mahdolliseen nousuun voi myös liittyä osakekurssien lasku. Yhtiöt voivat kuitenkin suojata vastuovelkaan liittyviä riskejään erilaisilla suojausinstrumenteilla, joten sijoitusympäristö vaikuttaa yhtiöihin eri tavoin riippuen yhtiöiden sijoitusstrategiasta. Yhtiöiden sijoitusstrategiaan vaikuttavat mm. yhtiöiden riskinottohalukkuus ja vakuutusyhtiöitä koskevat riskiperusteiset pääomavaatimukset. Yhtiöiden päätökset sijoitusjakaumasta sekä vastuuvelan ja sijoitusten suojauksista vaikuttivat yhtiöiden saamiin sijoitustuottoihin, joita seuraavassa kuvataan tarkemmin.

Vakuutusyhtiöiden sijoitustoiminnassa vuosi 2019 oli yksi parhaista vuosista vertailuajanjaksolla 2008–2019 (ks. kuvio 4.4). Henkivakuutussektorin sijoitusten keskimääräinen tuotto vuonna 2019 oli 7,9 %, kun se vuonna 2018 oli 0,0 % ja vuonna 2017 3,9 %. Sijoitustoiminnan tuotto kattoi osaltaan edellisen vuoden sijoitustoiminnan tappioita mutta mahdollistaa osaltaan myös lisätujen jakamisen vuonna 2020 lisätujen jatkuvuusperiaatteen mukaisesti. Vuonna 2019 korkosijoitukset tuottivat keskimäärin 6,2 %, osakesijoitukset 18,1 %, kiinteistösijoitukset 4,8 % ja muut sijoitukset 1,4 %.

Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuottoprosentti käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2019

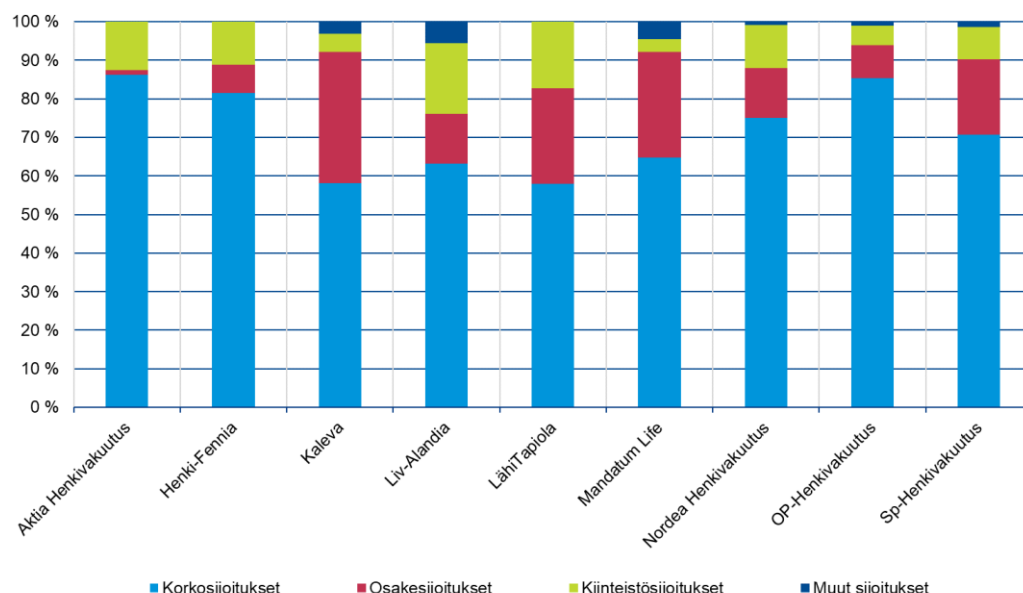
Lähde: Finanssivalvonta

Kuviosta 4.4 näkyvät selvästi myös markkinoiden vaihtelut eri vuosina. Vuosi 2008 oli tarkastelujaksolla selvästi vaikein sijoitusympäristö.

Taulukosta 4.3 (ks. jäljempänä) näkyy, että yhtiöiden asiakashyvitystaso pysyi edellisvuoden tasolla tai laski jonkin verran. Korkean perustekorona takia yhtiöiden kokonaishyvitystaso markkinakorkoihin verrattuna oli yhä korkea.

Yhtiöiden sijoitusjakaumat vaihtelevat merkittävästi, ja tämä vaikuttaa yhtiöiden sijoitustuottoon. Yhtiöiden korkoylijäämään vaikuttavat mm. sijoitusten allokaatiot sekä asiakkaille annettujen tuottotakuiden suojaus johdannaisilla. Kuviossa 4.5 on kuvattu yhtiöiden sijoitusjakauma vuoden 2019 lopussa.

Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2019 (käyvin arvoin)

Lähde: Finanssivalvonta

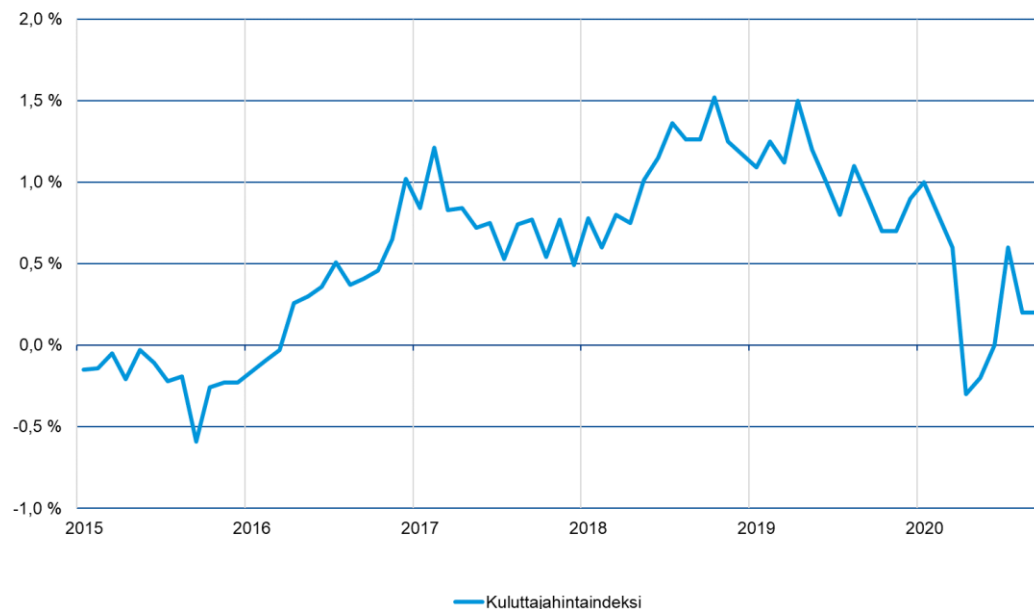
Yhtiökohtaiset erot taulukon 4.1 mukaisissa korkoylijäämissä olivat suuria vastuuvelan rakenteesta riippuen. Korkoylijäämällä tarkoitetaan sijoitusomaisuuden tuoton ja vakuutusten perustekorona kattamiseen tarvittavien varojen erotusta. Vuonna 2019 korkoylijäämä oli OP-Henkivakuutusta lukuun ottamatta kaikilla yhtiöillä positiivinen.

Vuoden 2019 lopussa vakuutusyhtiöillä oli edelleen laskuperustekorkoisia vakuutuksia, joissa perustekorko on jopa 3,5–4,5 %. Keskimääräinen perustekorko oli noin 3,6 %. Ottaen huomioon mm. yhtiöiden tekemät vastuuvalkaa täydentävät korkotäydennykset korkotuottoisen vastuuvelan keskimääräinen tuottovaatimus oli vuodelle 2019 noin 1,5 %. Sektorin sijoitusten tuotto 7,9 % ylitti näin ollen korkotuottoisen vastuuvelan keskimääräisen tuottovaatimuksen.

Yhtiöt ovat käyttäneet referenssituottoinaan eli tuottoina, joihin lisätutavoitteet sidotaan, viiden ja kymmenen vuoden korkoja. Näiden lisäksi kuviossa 4.2 on esitetty lyhyet kolmen kuukauden ja yhden vuoden euriborkorot. Yhtiöiden tuottotavoitteita käsitellään myöhemmin kohdassa 5.1 ja tavoitteiden toteutusta suhteessa korkoihin kohdassa 5.2.

Kuluttajahinnat nousivat 0,9 % vuonna 2019 (ks. kuvio 4.6). Yhtiöiden vakuutuksilleen antamat kokonaistuotot ylittivät selvästi myös markkinoilta saatavan korkotuoton, joka oli joko negatiivinen tai lievästi positiivinen (ks. kuvio 4.2 ja taulukko 4.5). Vakuutuksenottajat ovat näin ollen keskimäärin saaneet vakuutuksilleen reaaliuottoa.

Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2015-2020 ja 1.1.-15.9.2020

Lähde: Tilastokeskus

4.3 Eriytetyt vakuutuskannat

OP-Henkivakuutuksella, Mandatumilla ja Kalevalla on nk. eriytettyjä vakuutuskantoja.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut perustuvat sijoituskantaan, joka on eriytetty muiden vakuutusten sijoituksista. Näiden yhtiön oikeutta käyttää eriytettyjen vakuutuskantojen sijoitusten tuottoa muuhun kuin kyseisen vakuutuskannan hyväksi on rajoitettu.

OP-Henkivakuutuksen ja Mandatumin eriytettyt kannat ovat syntyneet vakuutuskantojen siirrossa Keskinäinen Vakuutusyhtiö Suomesta. Ryhmäeläkevakuutuskanta siirrettiin vuonna 2014 Mandatumiin sekä säästöhenkivakuutuskanta vuonna 2015 ja yksilöllisten eläkevakuutusten kanta vuonna 2016 OP-Henkivakuutukseen.

Suomi-yhtiö sopi em. kannansiirtojen yhteydessä, että sekä Mandatum Lifeen että OP-Henkivakuutukseen siirrettyjen vakuutuskantojen vakuutuksenottajat ja edunsaajat ovat oikeutettuja erikseen määriteltyihin lisäetuihin. Kannansiirron yhteydessä nämä lisäedut on täysin katettu eivätkä vastaantottavan yhtiön omat lisäetupäätökset vaikuta niihin. Näin ollen eriytettyjen kantojen tuottoja ei tässä selvityksessä oteta huomioon, ellei tästä ole erikseen mainittu.

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva on erikoistunut ryhmähenkivakuutukseen. Lisäksi se hoitaa ennen vuotta 1997 otettuja riski- ja säästöhenkivakuutuksia. Säästövakuutukset ovat oikeutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuuun, ja vakuutuskanta on eriytetty ryhmähenkivakuutuskannasta. Kaleva ei enää myy uusia säästövakuutuksia.

Yleisesti voidaan todeta, että vakuutuskantojen ja näitä kattavien sijoitusten eriyttäminen on kohtuusperiaatteen mukaista, koska tällöin voidaan tarkemmin ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.

Koska eriytettyjen vakuutuskantojen lisäedut poikkeavat muiden vakuutuskantojen lisäeduista, selvityksessä esitetään tietoja pääsääntöisesti ilman eriytettyjä vakuutuskantoja mutta eräissä tapauksissa erikseen myös eriytettyjen vakuutuskantojen kanssa.

Eriytetyt vakuutus- ja sijoituskannat on esitetty tässä selvityksessä seuraavasti:

- Taulukossa 4.1 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.3 ei ole otettu huomioon eriytettyjä vakuutuskantoja.
- Taulukossa 4.4 eriytetty vakuutuskannat on otettu huomioon.
- Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen tiedot on eritelty.
- Kohdan 5.2 vertailuissa ei ole otettu huomioon eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja.

4.4 Yhtiökohtaiset analyysit

Seuraavassa esitetään tilastoja vuoden 2019 tilinpäätöstiedoista ja eräitä yhteenvetoja vuosilta 2008 – 2019. Henkivakuutusyhtiön ylijäämän muodostumista on kuvattu tarkemmin Finanssivalvonnan julkaiseman dokumentin ”Mistä kohtuusperiaatteessa ja yhtiöiden lisäetujen jakamisessa on kysymys?” kohdassa 6.

Selvitys koskee olemassa olevaa vakuutuskantaa. Uusia vakuutuksia ei välttämättä myönnetä samoin ehdoin kuin olemassa olevaan vakuutuskantaan kuuluvia vakuutus sopimuksia on myönnetty. Lisäksi yksittäinen vakuutus sopimus voi poiketa summatason luvuista, joita selvityksessä on esitetty.

Tilinpäätöstiedoissa on esitetty ylijäämän lähteet ja sen käyttö.

Tilastoaineisto on selvityksen tausta-aineistoa, ja se pohjautuu tilinpäätöslukuihin sekä Finanssivalvonnan toimitettuihin raportteihin. Tilastoaineisto koskee yhtiötä summatasolla, joten siinä on mukana myös niiden vakuutuslajien vakuutustekninen tulos, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin. Joillakin yhtiöillä vakuutuskannan rakenne on sellainen, että merkittävä osa riski- tai liikekustannus ylijäämästä muodostuu vakuutuksista, jotka eivät ole oikeutettuja lisäetuihin (vrt. taulukon 4.4 rivi ”Osuus tilinpäätöksen vastuvelasta”). Lisäksi yhtiöillä on erilaisia puskureita ja niiden kartuttamista ja purkamista koskevia käytäntöjä, jotka vaikeuttavat tulosten tulkintaa ja vertailua.

Vuoden 2019 tilastoaineistosta on koottu yhtiökohtainen taulukko 4.1.

Osakeyhtiöissä voitonjaolla osakkaille on iso merkitys yhtiön kykyyn myöntää lisäetuja. Voitonjaolla tarkoitetaan tässä yhteydessä sekä osingonjakoa että sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta. Taulukossa 4.2 on osakeyhtiöiden voitonjako suhteessa voitonjakokelpoisiin varoihin. Laskelmassa on otettu huomioon myös mahdolliset kalenterivuoden aikana maksetut lisäosingot. Yhtiöt eivät jakaneet lainkaan osinkoja vuosina 2008 ja 2009. SP-Henkivakuutus ja Liv-Alandia eivät jakaneet osinkoa koko tarkastelujaksona 2010–2019. Sen sijaan Nordea Henkivakuutus, OP-Henkivakuutus ja Mandatum Life ovat jakaneet useina vuosina huomattavan suuria osinkoja omistajilleen.

Vuonna 2019 vakuutusyhtiöt myönsivät sekä ehdottomia että ehdollisia lisäetuja ja asiakashyvityksiä. Näiden osuus koko ylijäämästä vaihtelee suuresti yhtiöittäin.

Vakuutusten kokonaistuotto muodostuu laskuperustekorona ja etu- tai jälkikäteen annettavan asiakashyvi-tyksen yhteismäärästä. Taulukossa 4.3 on esitetty keskimääräiset laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentit vuosille 2008–2019 sekä keskiarvo mainituille vuosille. Taulukon kokonaistuotto-
prosentit on painotettu vakuutuskannan koolla.

Taulukossa 4.4 on kuvattu ylijäämään oikeutettujen vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä las-
kuperustekoroittain vuonna 2019 ja taulukossa 4.5 kokonaistuotot. Kalevan säästövakuutukset ovat oi-
keutettuja erityiseen vakuutuksen päätyttyä määräytyvään ylimääräiseen lisäetuun.

Taulukon 4.5 mukaan vuonna 2019 Mandatumin ja Nordean eräät nollakorkoiset vakuutukset ovat saa-
neet alle 1 %:n suuruiset asiakashyvietykset. Taulukossa 4.5 Suomi-yhtiöstä siirrettyjen vakuutuskantojen
tiedot on eritelty. Näiden vakuutusten lisäedut on määritelty kannanluovutus sopimuksella eivätkä yhtiön
omat lisäetupäätökset vaikuta lukuihin. Luvussa 4.3. on käsitelty eriytettyjä vakuutuskantoja.

Taulukko 4.1. Vuoden 2019 ylijäämä ja sen käyttö

Muokattu tuloslaskelma (1 000 euroa)	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus	Yhteensä
Vakuutustekninen laskelma										
Vakuutustoimintaan liittyvä ylijäämä										
Korkoylijäämä	3 842	25 954	56 836	176	109 661	296 055	45 895	-82 234	3 413	459 598
Riskiyljäämä	5 535	9 877	13 426	200	38 196	27 663	27 178	33 184	2 684	157 942
Liikekustannusyljäämä	5 608	1 930	4 312	177	-4 609	25 893	135 877	62 514	1 582	233 283
Muu ylijäämä	0	0	40	0	6 771	3 408	0	0	-7	10 212
Yhteensä	14 985	37 760	74 614	553	150 019	353 019	208 949	13 464	7 672	861 035
Vakuutustoimintaan liittyvän ylijäämän käyttö										
Myönnetty ehdottomat lisäedut ja asiakashyvietykset	-57	-1 023	-3 553	-6	0	-5 901	-2 788	-2 624	-362	-16 313
Myönnetty ehdolliset lisäedut ja asiakashyvietykset	0	-1 087	-37 936	0	-11 587	-9 857	0	0	-386	-60 852
Vastuuvälämuutokset (ilman tasotusvastuuta)	-9 760	1 628	-5 767	0	-125 681	-68 190	-840	39 761	-2 563	-171 413
Tasotusvastuun muutos	1 200	0	0	200	10 274	0	0	0	0	11 674
Muu käyttö	-610	-713	-490	871	-2 339	-19 983	-525	-12 966	-307	-37 054
Yhteensä	-9 227	-1 194	-47 736	1 065	-129 334	-103 931	-4 154	24 171	-3 618	-273 958
Vakuutustoiminnan ylijäämän ja sen käytön erotus	5 758	36 566	26 878	1 618	20 685	249 089	204 795	37 635	4 054	587 077
Muita vakuutustekniseen tulokseen kuuluvia eriä										
Omalle pääomalle kohdistettu osuus sijoitustoiminnan nettotuotosta	4 783	10 402	0	769	39 688	58 864	10 431	33	3 111	128 082
Muut erät	0	704	0	6	-16 080	-2 711	-38 551	6 018	-27	-50 641
Vakuutustekninen tulos	10 541	47 672	26 878	2 393	44 292	305 241	176 676	43 687	7 138	664 518
Verot	-1 802	-10 184	-377	-491	-7 049	-55 633	-34 902	-6 570	-1 502	-118 511
Muut erät	-11	-244	97	0	138	0	648	-3 269	441	-2 200
Tilikauden voitto	8 728	37 244	26 598	1 902	37 380	249 608	142 422	33 848	6 077	543 807

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytyvät vakuutuskannat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.2. Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoiisiin varoihin

	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus
2010	-	-	-	8,1 %	7,8 %
2011	-	-	40,4 %	-	13,8 %
2012	5,6 %	-	-	-	7,7 %
2013	66,6 %	-	17,8 %	40,6 %	37,8 %
2014	-	6,7 %	17,7 %	42,9 %	83,4 %
2015	-	-	17,2 %	96,9 %	37,7 %
2016	-	2,4 %	20,9 %	97,6 %	62,6 %
2017	-	2,0 %	46,2 %	49,6 %	89,1 %
2018	-	6,3 %	23,5 %	-	50,2 %
2019	-	9,5 %	20,5 %	-	-

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.3. Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuottoprosentti

	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus
2008	4,0 %	4,7 %	4,5 %	4,2 %	4,4 %	4,5 %	4,1 %	3,8 %	3,7 %
2009	4,1 %	4,1 %	5,0 %	4,2 %	4,3 %	4,3 %	3,4 %	3,5 %	3,1 %
2010	3,9 %	4,1 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	3,4 %	3,6 %	2,7 %
2011	3,9 %	4,1 %	4,5 %	3,9 %	4,2 %	4,0 %	3,1 %	3,5 %	2,3 %
2012	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,4 %	2,0 %
2013	3,9 %	3,8 %	4,5 %	4,0 %	4,1 %	3,9 %	2,9 %	3,5 %	2,1 %
2014	3,9 %	3,7 %	4,5 %	3,9 %	4,0 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	2,2 %
2015	3,9 %	3,7 %	4,5 %	3,9 %	3,9 %	3,7 %	3,2 %	3,4 %	1,9 %
2016	3,9 %	3,6 %	4,5 %	3,8 %	3,8 %	3,7 %	3,1 %	3,4 %	1,4 %
2017	3,8 %	3,4 %	4,5 %	3,8 %	3,8 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
2018	3,8 %	3,3 %	4,5 %	3,8 %	3,7 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,8 %
2019	3,7 %	3,3 %	4,5 %	3,7 %	3,4 %	3,5 %	3,3 %	3,3 %	1,4 %
Keskiarvo	3,9 %	3,8 %	4,5 %	3,9 %	4,0 %	3,8 %	3,3 %	3,5 %	2,2 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskantoja.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.4. Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuuvälästä vuonna 2019 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus
4,50 %	6,7 %	2,0 %	100,0 %	10,1 %	24,1 %	32,1 %	59,0 %	59,0 %	-
3,50 %	38,5 %	46,1 %	-	26,8 %	7,1 %	55,2 %	4,7 %	29,9 %	4,3 %
2,50 %	54,8 %	22,2 %	-	63,1 %	11,2 %	4,5 %	0,5 %	11,0 %	13,7 %
1,50 %	-	3,2 %	-	-	22,9 %	-	-	0,1 %	-
1,00 %	-	26,5 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	34,7 %	8,3 %	35,8 %	-	81,9 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	3,4 %	1,7 %	95,9 %	5,1 %	11,9 %	1,3 %	5,0 %	7,3 %	10,0 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus
4,50 %	62,9 %	51,1 %	-	66,7 %	56,7 %	72,3 %	50,0 %	74,3 %	-
3,50 %	23,5 %	21,8 %	-	20,7 %	21,5 %	17,8 %	32,2 %	16,6 %	14,4 %
2,50 %	10,0 %	24,4 %	-	12,5 %	6,2 %	4,3 %	2,0 %	9,0 %	48,6 %
1,50 %	-	-	-	-	15,6 %	-	-	0,0 %	-
1,00 %	3,5 %	2,7 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	-	5,6 %	15,8 %	-	37,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	18,7 %	11,1 %	-	36,8 %	18,3 %	5,9 %	4,1 %	15,7 %	1,4 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Sp-Henki- vakuutus
4,25 %	-	-	-	-	23,2 %	10,7 %	-	-	-
3,50 %	96,7 %	71,2 %	-	89,0 %	41,0 %	75,7 %	-	68,2 %	-
2,50 %	0,1 %	0,0 %	-	11,0 %	8,1 %	3,1 %	-	11,1 %	-
2,00 %	-	5,9 %	-	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	-	26,1 %	4,8 %	-	16,3 %	-
1,00 %	3,1 %	10,5 %	-	-	1,6 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	-	1,3 %	-	4,4 %	-
0,00 %	-	12,3 %	-	-	-	4,4 %	-	-	100,0 %
Yhteensä	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %	100,0 %	-	100,0 %	100,0 %
Osuus tilinpäätöksen vastuuvälästä	4,6 %	13,6 %	-	26,9 %	12,9 %	21,9 %	-	8,1 %	0,2 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Sisältää Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutuskannat.

Lähde: Finanssivalvonta

Taulukko 4.5. Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuottoja vuonna 2019 (%)

Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset säästövakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,5 / 7,2 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	1,50 %	-	-	2,00 %	-	-	1,50 %	-
1,00 %	-	1,00 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	2,20 %	0,52 %	0,65 %	-	1,00 %
Ylijäämään oikeuttavat yksilölliset eläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus **	Sp-Henki- vakuutus
4,50 %	4,50 %	4,50 %	-	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,50 %	4,5 / 7,2 %	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %	3,50 %
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %	2,50 %
1,50 %	-	-	-	-	2,50 %	-	-	2,50 %	-
1,00 %	1,00 %	1,70 %	-	-	-	-	-	-	-
0,00 %	-	-	-	-	-	0,87 %	0,95 %	-	1,50 %
Ylijäämään oikeuttavat ryhmäeläkevakuutukset laskuperustekoroittain	Aktia Henki- vakuutus	Henki- Fennia	Kaleva *	Liv-Alandia	Lähi- Tapiola *	Mandatum Life **	Nordea Henki- vakuutus	OP-Henki- vakuutus	Sp-Henki- vakuutus
4,25 %	-	-	-	-	4,25 %	4,25 %	-	-	-
3,50 %	3,50 %	3,50 %	-	3,50 %	3,50 %	3,5 / 4,74 %	-	3,50 %	-
2,50 %	2,50 %	2,50 %	-	2,50 %	2,67 %	2,5 / 3,74 %	-	2,50 %	-
2,00 %	-	2,00 %	-	-	-	-	-	-	-
1,50 %	-	-	-	-	2,66 %	1,50 %	-	2,50 %	-
1,00 %	2,00 %	1,70 %	-	-	2,70 %	-	-	-	-
0,50 %	-	-	-	-	-	0,90 %	-	2,50 %	-
0,00 %	-	1,70 %	-	-	-	1,10 %	-	-	1,50 %

* Keskinäinen vakuutusyhtiö.

** Ei sisällä Suomi-yhtiöstä siirtyneitä eriytettyjä vakuutuskantoja / Suomi-yhtiöstä siirtyneet eriytetty vakuutus kannat.

Lähde: Finanssivalvonta

5 Analyysi lisäetujen jakamista koskevista tavoitteista ja näiden toteutumisesta

5.1 Yleistä yhtiöiden kohtuusperiaateselvityksistä

Vakuutusyhtiölaissa edellytetään kohtuusperiaatetavoitteiden määrittelemistä. Lain tarkoituksena on ollut konkretisoida yhtiöiden lupauksia tulevista lisäeduista. Vaikka kyseessä on vain tavoite, tavoitteen tulee olla realistinen ja perustua yhtiön näkemyskseen tulevista asiakashyvityksistä.

Konkreettisissa kokonaistuottotavoitteissa yhtiöt viittaavat viiden tai kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainojen tuottoon tai 12 kuukauden euriborkorkoon (vrt. kuvio 4.2). Tämä referenssikorko vaihtelee yhtiöittäin.

Jos referenssituothona käytetään joukkovelkakirjojen tuottoja, referenssituotto voi heilahdella vuosittain huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvonsa ympärillä sekä sisältää myös pitkiä syklejä. Lisäetutavoitteen toteutuman arvioinnissa (kohta 5.2) tämä on syytä ottaa huomioon.

Vakuutusyhtiölain mukaan vakuutusyhtiön on vuosittain julkaistava verkkopalvelussaan ja tilinpäätöksessään selvitys siitä, miten yhtiön asettamat ja julkaisemat lisäetutavoitteet ovat toteutuneet. Lain tavoitteena on suojata asiakasta, jotta jo tarjousvaiheessa kuvattu tuottotavoite toteutuisi käytännössä. Näin ollen yhtiöllä tulee olla perustelut, jos tästä tavoitteesta poiketaan. Vakavaraisuusaseman merkittävä heikkeneminen saattaa olla tällainen perusteltu syy jättää lisäetuja jakamatta ja siten muuttaa tavoitetta.

Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan jakotavoitteissa tulisi kuvata vakuutusyhtiölain perustelujen mukaisesti myös jako asiakkaiden ja omistajien kesken. Asia koskee erityisesti niitä yhtiöitä, jotka ovat jakaneet tai aikovat jakaa huomattavia osinkoja yhtiöstä. Finanssivalvonta korostaa, että nykyisessä korkoympäristössä voitonjako omistajille samalla vakuutettujen edut turvaten on erittäin haasteellista. Finanssivalvonta toteaa, että jos informaatiota osingonjaosta onkin ehkä annettu, sitä ei ole annettu siten, että vakuutuksenottaja voisi arvioida, onko ylijäämän jakautuminen vakuutuksenottajien ja omistajien kesken kohtuullinen.

Yhtiöt ovat yleensä todenneet, että ylijäämän jakotavoitteet asiakkaille ja asiakkaiden kesken eivät sido yhtiötä.

Seuraavassa on esitetty yhteenveto säästö- ja eläkevakuutuksille annettavien lisätujen tavoitteista ja yhtiön antamista selvityksistä tavoitteiden toteutumisesta:

Toteutumisen arviointi/säästö- ja eläkevakuutus

Aktia Henkivakuutus

Tavoite

”... pitkän aikavälin tavoitteena on antaa lisätuihin oikeutetuille vakuutuksille kokonaistuotto, joka on verrattavissa Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottoon. ... Yhtiön tavoitteena on, että korkotuottoisten eläkevakuutussäästöjen kokonaistuotto on korkeampi kuin Suomen valtion kymmenvuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto ja että korkotuottoisten säästövakuutusten säästöjen tuotto on samalla tasolla kun Suomen valtion viisivuotisten joukkovelkakirjalainojen tuotto.”

Selvityksen sisältö

Aktia Henkivakuutus on tallettanut kaikki selvityksensä seitsemältä vuodelta. Aktia on kuvannut vuoden 2019 sijoitusympäristöä ja todennut sijoitusvuoden olleen erinomainen. Viimeisimmät asiakashyvitykset on kuvattu sekä kokonaistuotto viiden vuoden ajanjaksolta. Referenssituottona vertailussa on ollut sekä viiden vuoden että kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina. Yhtiö toteaa, että vakuutustoiminnasta syntyntä ylijäämää on käytetty vakavaraisuuden vahvistamiseen eikä yhtiö ole jakanut osinkoa viimeiseltä viideltä tilikaudelta.

Henki-Fennia

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutettujen vakuutusten vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä vähintään tuotto, joka säästövakuutusten osalta vastaa 12 kk Euriborin ja eläkevakuutusten osalta Saksan valtion 10 v joukkovelkakirjalainan tuottoa. Lisätujen jakamisessa otetaan huomioon vakuutuksen kesto ja takaisinosto-oikeus. Annettava tuotto määräytyy yhtiön sijoitusten pitkäaikaisen nettotuoton perusteella. ... Lisätujen tasoa rajoittavat omistajan asettamat pääoman tuottovaatimukset...”

Selvityksen sisältö

Henki-Fennia on tallettanut kaikki selvityksensä yhdeksältä vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä yhtiö on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja sijoitustoiminnan ja vakavaraisuuden osalta. Yhtiö on monipuolisesti kuvannut kokonaistuottoja vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain ja vertaillut tuottoja vuoden ja 10 vuoden markkinakorkoihin vuodesta 2006 alkaen. Ylijäämän jaosta vakuutuksenottajien ja omistajien kesken yhtiö on todennut, että se on jakanut hyvin maltillisesti osinkoa.

Kaleva

Tavoite

”... tavoite on jakaa vakuutuksille lisäetuna niiden tuottamaa ylijäämää mahdollisimman oikeudenmukaisesti ... yhtiöllä on merkittävästi säästövakuutuksiin liittyvää ylimääräistä varallisuutta. ... Tämän ylijäämän palauttamiseksi on vuosittain annettavien asiakashyvitysten rinnalle kehitetty vakuutuksen päätyttyä määräytyvä ylimääräinen lisäetu. Tavoitteena on jakaa ylimääräinen lisäetu vakuutusten kesken ansaintaperiaatteen mukaisesti.”

Selvityksen sisältö

Kaleva on esittänyt tilinpäätöksen tunnuslukuja 17 vuoden ajalta monipuolisesti sekä sijoitustoiminnan tuottoja ja kokonaisasiakashyvityksiä 27 vuoden ajalta. Lisäksi on kuvattu viimeisen vuoden asiakashyvytys ja vanhoihin vakuutuksiin liittyvän lisäedun laskentaperiaatteet.

Liv-Alandia

Tavoite

”... strävar till att summan beräkningsräntan och de årliga fastställda kundgottgörelserna på de räntebundna pensionsförsäkringarnas besparingar är högre än avkastningen på finska statens tioåriga masskuldebrevslån, och på de räntebundna spar- och placeringsförsäkringarnas besparingar på samma nivå som på avkastningen på finska statens femåriga masskuldebrevslån.”

Selvityksen sisältö

Liv-Alandia on Finanssivalvonnan annettua tähän suostumuksensa siirtänyt vakuutuskantansa Aktia Henkivakuutukseen 20.5.2020 eikä yhtiöllä ole enää ollut verkkosivuja 28.7.2020. Liv-Alandian lisäedut samoin kuin pääosin kohtuusperiaateselvityksetkin ovat kuitenkin olleet samat kuin Aktia Henkivakuutuksella (ks. edellä Aktia Henkivakuutuksen tiedot).

LähiTapiola

Tavoite

”... tavoitteena on antaa ylijäämän jakoon oikeutetuille vakuutussäästöille pitkällä aikavälillä ennen kuluja ja veroja kokonaistuotto, joka eläkevakuutuksessa ylittää euroalueen valtioiden pitkien, vähintään 10-vuotisten joukkovelkakirjalainojen korkotason ja säästöhenkivakuutuksessa vastaavasti 5-vuotisten valtiolainojen korkotason.”

Selvityksen sisältö

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroittain. Lisäksi kokonaistuotto on kuvattu kymmenen vuoden ajalta käyttäen referenssituottona Euroopan keskuspankin julkaisemaa euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksiä, säästövakuutuksessa viidelle ja eläkevakuutuksessa kymmenelle vuodelle.

Mandatum Life

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvytys, joka on vähintään kunakin hetkenä matalariskisimpinä pidettävien pitkien korkosijoitusten korkotason mukainen. Tämän hetken tulkinnan mukaisesti Saksan valtion joukkovelkakirjalainat olisivat lähimpänä riskitöntä pitkää korkosijoitusta. Toistaiseksi kuitenkin Mandatum Lifen tavoitetaso on säästövakuutusten osalta 5 vuoden ja eläkevakuutusten osalta 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainan korkotasoa vastaava tuotto.”

Eriytettyjen vakuutuskantojen osalta yhtiö on kuvannut kannansiirtosopimuksessa sovitun voitonjakopoliitiikan.

Selvityksen sisältö

Mandatum Life näyttää kaikki selvityksensä 11 vuodelta. Viimeisimmässä selvityksessä on käsitelty sijoitustoimintaympäristöä ja vakavaraisuutta vuonna 2019 ja esitetty joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja. Lisäksi lisäedut on kuvattu monipuolisesti vakuutuslajeittain 18 vuodelta. Referenssituottona on eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden ja säästövakuutusten osalta viiden vuoden joukkovelkakirjalaina. Referenssituoton lisäksi Mandatum Life on esittänyt Saksan joukkovelkakirjan sekä Eonia-koronvaihtosopimuksen viiden ja kymmenen vuoden korot. Lisätujen jakamisperiaatteita on erikseen perusteltu. Mandatum on maininnut selvityksessään vuoden 2020 osinkoehdotuksen.

Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirretyn ryhmäeläkevakuutuskannan kohtuusperiaatteen toteutumisesta.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä kohtuusperiaatteen piirissä olevien, säästövaroja sisältävien vakuutusten kesken kunakin vuonna hyvitystasoon, joka vastaa Saksan valtion liikkeellelaskemien 10-vuotisten valtiolainojen korkoa normaalissa markkinatilanteessa. ... Lisäksi yhtiö pyrkii pitkällä tähtäyksellä täyttämään yhtiön omistajalle kuuluvan riskipääoman tuottovaatimuksen.

Selvityksen sisältö

Nordea näyttää kaikki selvityksensä kahdeksalta vuodelta. Joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja on esitetty erikseen. Kokonaistuotto on kuvattu viimeiseltä vuodelta vakuutuslajeittain ja laskuperustekoroiittain. Lisäksi kokonaistuotto on esitetty erikseen henki- ja eläkevakuutuksille 14 vuodelta. Kokonaistuottoa on verrattu Saksan valtion kymmenen vuoden joukkovelkakirjalainoihin. Yhtiö ei ole käsitellyt kohtuusperiaatteen toteutumista asiakkaiden ja omistajien kesken.

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Tavoitteena on antaa vakuutussäästöille kokonaishyvitys, joka vastaa pitkällä aikavälillä vähintään matalariskisimpinä pidettävien korkosijoitusten korkotasoa. Tällä hetkellä kokonaishyvityksen tavoitteena on säästöhenkivakuutuksilla ja kapitalisaatiosopimuksilla 12 kuukauden euriborkoron, yksilöllisillä eläkevakuutuksilla ja maksuperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 5 vuoden sekä etuusperusteisilla ryhmäeläkevakuutuksilla 10 vuoden Suomen valtion joukkovelkakirjalainojen tuottotaso.”

Selvityksen sisältö

OP-Henkivakuutus on kertonut joitakin tilinpäätöksen tunnuslukuja sekä yleistä sijoitusympäristöstä ja vakavaraisuudesta. Keskimääräinen kokonaistuotto on selvitetty laskuperustekoroiittain. Lisäksi kokonaistuottoa on verrattu kymmenen vuoden ajalta säästövakuutuksen osalta 12 kuukauden euriborkoroon, yksilöllisen eläkevakuutuksen osalta Suomen valtion viiden vuoden valtionvelkakirjaan ja ryhmäeläkevakuutuksen osalta Suomen valtion kymmenen vuoden valtionvelkakirjaan. OP-Henkivakuutus on maininnut selvityksessään, ettei se ole jakanut vuonna 2019 osinkoja omistajalle.

Yhtiö on myös antanut erillisen selvityksen Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eläke- ja henkivakuutuskantojen kohtuusperiaatteiden toteutumisesta.

SP-Henkivakuutus

Tavoite

”... tavoitteena on antaa pitkällä aikavälillä voitonjakoon oikeutetuille vakuutussäästöille ennen kuluja ja veroja kokonaishyvitys, joka on vähintään Suomen valtion pitkän joukkovelkakirjalainan tuotto. Säästövakuuksissa tavoitetasona on maturiteetiltaan 5 vuoden ja eläkevakuutuksissa 10 vuoden joukkovelkakirjalainojen korkotasoa vastaava tuotto.”

Selvityksen sisältö

Tilinpäätöksen tunnuslukuja ei ole esitetty erikseen. Yhtiö on selvittänyt erikseen itse myymiensä vakuutusten ja vuonna 2018 OP-Henkivakuutuksesta siirtyneiden vakuutusten kohtuusperiaatteen toteutumisesta. Kokonaistuotto on esitetty erikseen säästö- ja eläkevakuutukselle vuodesta 2007 alkaen, mukaan lukien lisäetuihin oikeuttavat kapitalisaatiosopimukset. Tuotto on esitetty laskuperustekoroittain. Kokonaistuotot selviävät kuitenkin vain selvitykseen liitetyistä kuvioista. Referenssituottona vertailussa on ollut säästövakuutusten osalta Suomen valtion viiden vuoden ja eläkevakuutusten osalta kymmenen vuoden joukkovelkakirjalaina vastaavalta ajanjaksolta. Lisäksi on esitetty erillinen kuvaus kumulatiivisesta säästön vuosituotosta. Yhtiö on myös käsitellyt voitonjakoa omistajien ja vakuutuksenottajien kesken.

Toteutumisen arviointi/riskihenrivakuutus

Aktia Henkivakuutus

Aktia Henkivakuutus ei ole kohtuusperiaatteissaan käsitellyt riskivakuutuksia.

Henki-Fennia

Tavoite

”Riskihenrivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien ja työkyvyttömyysturvien osalta nimetyille vakuutusryhmille korotettujen korvaussummien muodossa.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien laajentaminen koskemaan kaikki Fennia-Henkiturva-asiakkaita ja lisäetujen kokonaismäärät vuosina 2018 ja 2019 on mainittu selvityksessä.

Kaleva

Tavoite

”Riskivakuutusten ylijäämää jaetaan yksilöllisissä henkivakuutuksissa korottamalla kuolintapaussummia ja/tai antamalla maksunalennuksia.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten vaikutukset korvaussummaan on mainittu selvityksessä 17 vuodelta.

LähiTapiola

Tavoite

”Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta noudatetaan siten että riskiliikkeen ylijäämästä palautetaan asiakkaille maksunalennuksina tai riskietuuksien ilmaisina korotuksina se osa, jota ei varata riskiliikkeen heilahtelujen varalle.”

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu, että riskivakuutusten korvaussummien korotusten ja maksujen alennusten suuruudet vaihtelevat vakuutuksen alkamisajankohdan, sukupuolen ja vakuutetun iän perusteella. Lisäetujen kokonaismäärä on mainittu summatasolla selvityksessä.

Mandatum Life

Tavoite

”Riskivakuutuksissa kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”

Selvityksen sisältö

Selvityksessä on todettu lisäetujen kokonaismäärä kahdelta vuodelta.

Nordea Henkivakuutus

Tavoite

”Riskivakuutusten osalta kohtuusperiaatetta sovelletaan kuolemantapausturvien osalta korotettujen korvaussummien tai maksunalennusten muodossa.”

Selvityksen sisältö

Yhtiö ei ole antanut selvitystä riskivakuutusten kohtuusperiaatteiden toteutumisesta.

OP-Henkivakuutus

Tavoite

”Riskivakuutuksissa tavoitteena on pyrkiä pitkällä aikavälillä jakamaan lisäetuja lisäeturyhmien vahinkosuhteisiin perustuen niin, että ylijäämän jaossa huomioidaan kohtuullisessa määrin kyseisten vakuutusten tuottaman ylijäämän määrä ja muodostumistapa.”

Selvityksen sisältö

Riskivakuutusten korvaussummien korotusten määrä summatasolla on mainittu selvityksessä kahdelta vuodelta.

5.2 Finanssivalvonnan arvio kohtuus- ja jatkuvuusperiaatteen toteutumisesta

Tämän luvun kokonaistuottovertailussa kunkin yhtiön kokonaistuotto on saatu painottamalla eri vakuutuskantojen kokonaistuottoja kannan osuudella.

Vertailussa ei ole otettu huomioon Suomi-yhtiöstä siirtyneiden eriytettyjen vakuutuskantojen tuottoja. Mainitut vakuutuskannat ovat oikeutettuja lisäetuihin, jotka on täysin katettu, eivätkä yhtiöiden asiakashyvityspäätökset vaikuta näihin lisäetuihin.

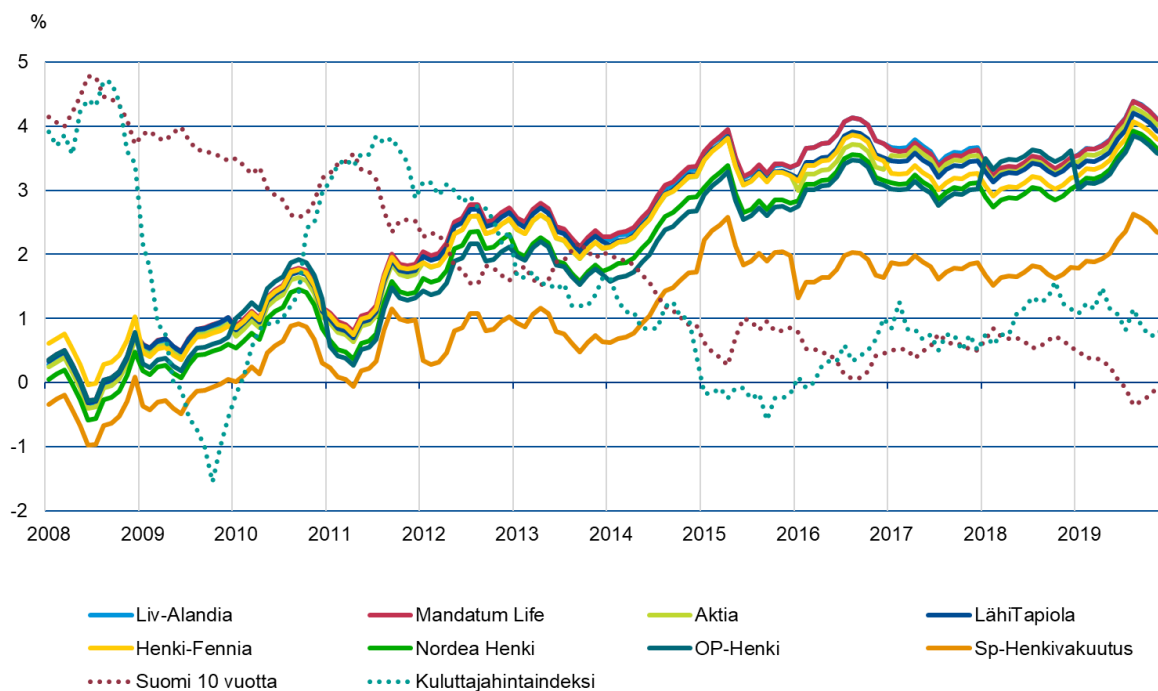
Kuvioissa on esitetty kunakin ajankohtana myös yleisesti yhtiöiden käyttämä referenssikorko sekä kuluttajahintaindeksin vuotuinen muutos.

Kuvioissa on esitetty kokonaistuoton ja referenssituoton erotus, joten kokonaistuotto on yli referenssituoton, jos tämä erotus on positiivinen. Finanssivalvonnan yleinen havainto on, että säästöjen kokonaistuotot ovat yli referenssituottojen.

Kuviossa 5.1 on esitetty yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation tuoton erotus. Jotta luvuista on saatu vertailukelpoisia, vertailussa on käytetty samaa referenssituottoa riippumatta yhtiön soveltamasta referenssituotosta.

Koska yksittäisten yhtiöiden suuruusjärjestystä on eräissä tapauksissa vaikea havaita kuvioista, yhtiöt on esitetty vuoden 2019 kokonaistuoton mukaisessa laskevassa järjestyksessä kaikkien tämän luvun kuvioiden seliteteksteissä.

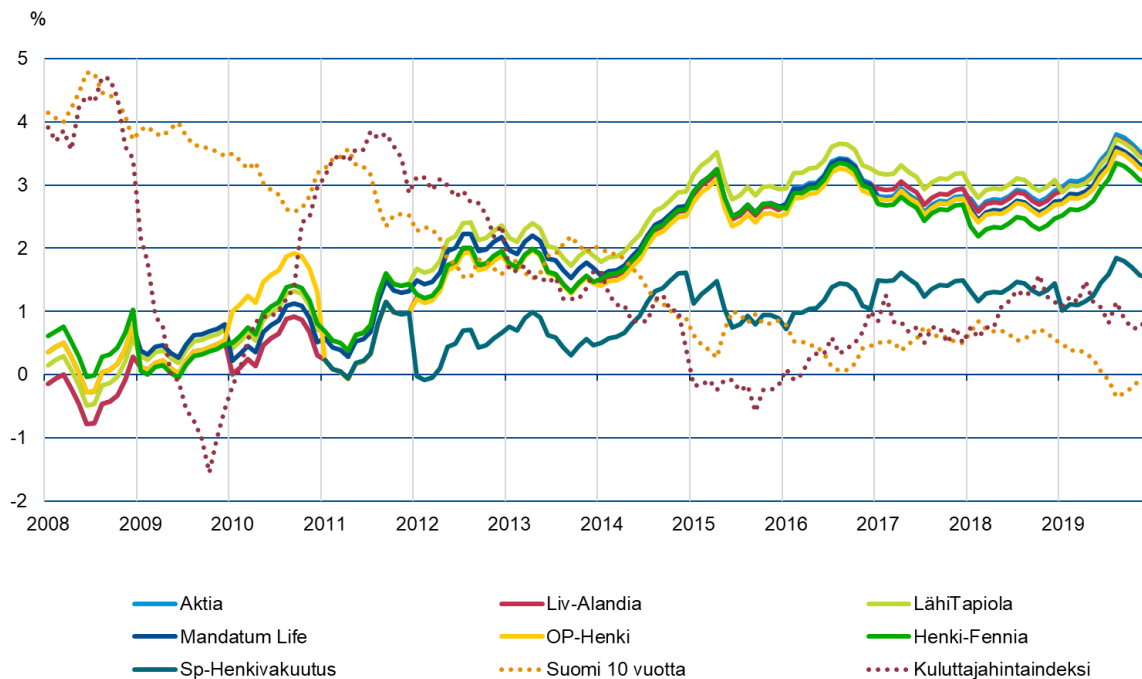
Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Ryhmäeläkevakuutuksessa tilanne on samankaltainen kuin yksilöllisessä eläkevakuutuksessa, kuten kuviossa 5.2 on havaittavissa.

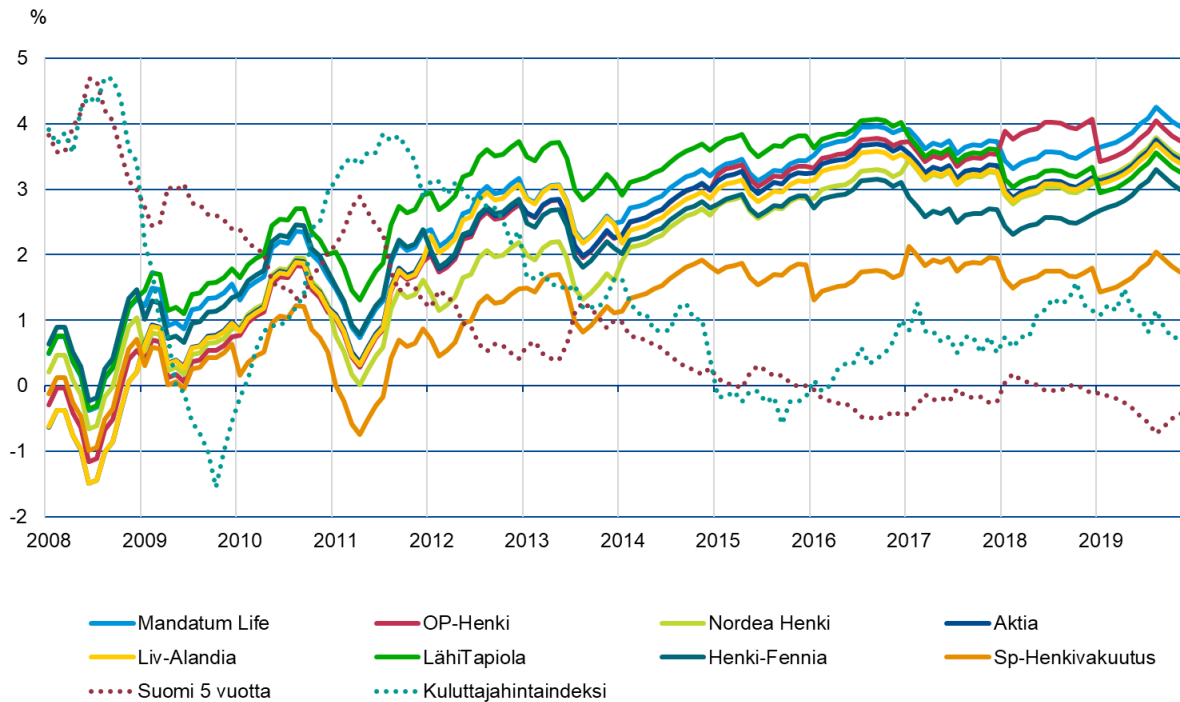
Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Yksilöllisessä säästövakuutuksessa vertailu on tehty 5 vuoden obligaatioiden tuottoihin, kuten yhtiötkin useimmiten tekevät. Osin sen takia, että viiden vuoden korot ovat vaihdelleet enemmän kuin eläkevakuutusten yhteydessä käytetyt 10 vuoden korot, kokonaistuottojen vaihtelu referenssituottoon on suurempaa, kuten kuviosta 5.3 havaitaan. Kalevan lukuja ei ole esitetty kuviossa.

Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin

Lähde: Finanssivalvonta

Henkivakuutustoiminta on pitkäjänteistä toimintaa, johon vaikuttavat sekä vakuutus- että rahoitusmarkkinoiden syklit, minkä takia kohtuusperiaatteen toteutumisesta tulee arvioida usean vuoden tietojen perusteella. Arvioon vaikuttaa myös vakuutus- ja sijoitusriskien sitoman pääoman ylläpidon edellyttämä pidemmän aikavälin tuottovaatimus.

Kokonaistuoton ja referenssituoton erotus on jo pitkään ollut nollan yläpuolella, joten voidaan todeta, että jatkuvuusperiaate toteutui vuosina 2008–2019.

Vakuutuksenottajat ovat keskimäärin saaneet myös vakuutuksilleen reaalityottoa.

Osakeyhtiöiden osingonjakoa ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautusta on kuvattu tarkemmin taulukossa 4.2. Voitonjaon kohtuullisuutta suhteessa lisätuihin tulee kuitenkin aina tarkastella pidemmällä ajanjaksolla, koska yhtiöt eivät ole jakaneet osinkoja vuosittain.

Näin ollen Finanssivalvonta arvioi, että kohtuusperiaatteet toteutuivat myös voitonjaossa.

Yhtiöt olivat ottaneet huomioon kohtuusperiaatteen asiakkaidensa erilaisten vakuutusten kesken antamalla isompia asiakashyvityksiä vakuutuksille, joissa on matala perustekorko. Vakuutukset, joissa on selvästi markkinakorkoa korkeampi korko, eivät ole saaneet asiakashyvityksiä. Lisäksi eräillä eriytetyillä vakuutuskannoilla on ollut erilaiset lisäedut, jolloin yhtiöt ovat voineet ottaa huomioon vakuutusten tuottaman ylijäämän määrän ja muodostumistavan.

5.3 Yhteenveto lisäetujen jakamista koskevasta informaatiosta

Verkkosivuilla julkaistun informaation laatu on pysynyt viime vuosina edellisvuosien tasolla. Informaatiota ylijäämän jakautumista vakuutuksenottajien ja omistajien kesken ei kuitenkaan ole annettu riittävästi.

Kohtuusperiaateselvitys Skälighetsprincipsutredning

17.12.2020 Julkinen

25 (26)

Liite 1 / Bilaga 1

Selvityksessä mukana olevat henkivakuutusyhtiöt	Livförsäkringsbolagen som är med i utredningen	Lyhennys / Förkortning
Aktia Henkivakuutus Oy	Aktia Livförsäkring Ab	Aktia Henkivakuutus
Vakuutusosakeyhtiö Henki-Fennia	Försäkringsaktiebolaget Fennia Liv	Henki-Fennia
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Kaleva	Ömsesidiga Försäkringsbolaget Kaleva	Kaleva
Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Försäkringsaktiebolaget Liv-Alandia	Liv-Alandia
LähiTapiola Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö	Ömsesidiga Livförsäkringsbolaget LokalTapiola	LähiTapiola
Mandatum Henkivakuutusosakeyhtiö	Mandatum Livförsäkringsaktiebolag	Mandatum Life
Nordea Henkivakuutus Suomi Oy	Nordea Livförsäkring Finland Ab	Nordea Henkivakuutus
OP-Henkivakuutus Oy	OP-Livförsäkrings Ab	OP-Henkivakuutus
Sp-Henkivakuutus Oy	Sb-Livförsäkring Ab	SP-Henkivakuutus

Liite 2 / Bilaga 2

Selvityksen kuviot ja taulukot	Utredningens figurer och tabeller
Kuvio 4.1. Henkivakuutusyhtiöiden vakavaraisuussuhteet vuosina 2016–2019	Figur 4.1. Solvensgrader för livförsäkringsbolag åren 2016–2019
Kuvio 4.2. Euroalueen valtioiden velkakirjojen tuottoindeksi (EKP) sekä Suomen valtion obligaatioiden ja euri-borkorot vuosina 2006–2019 ja 1.1.–30.9.2020	Figur 4.2. Avkastningsindex för statspapper i euroområdet (ECB) samt räntorna på finska statsobligationer och Euribor åren 2006–2019 och 1.1.–30.9.2020
Kuvio 4.3. Osakeindeksit euroalueella, Yhdysvalloissa ja Japanissa vuosina 2011–2019 ja 1.1.–30.9.2020	Figur 4.3. Aktieindexen i euro-området, Förenta staterna och Japan åren 2011–2019 och 1.1.–30.9.2020
Kuvio 4.4. Sijoitustoiminnan nettotuotto prosentti käyvin arvoin sitoutuneelle pääomalle vuosina 2008–2019	Figur 4.4. Nettoavkastningsprocent på sysselsatt kapital (till verkligt värde) åren 2008–2019
Kuvio 4.5. Sijoitusjakauma 31.12.2019 (käyvin arvoin)	Figur 4.5. Placeringsallokering 31.12.2019 (till verkligt värde)
Kuvio 4.6. Kuluttajahintaindeksin muutos vuosina 2015–2019	Figur 4.6. Förändring av konsumentprisindex åren 2015–2019
Taulukko 4.1 Vuoden 2019 ylijäämä ja sen käyttö	Tabell 4.1: Överskottet år 2019 och dess användning
Taulukko 4.2 Osakeyhtiöiden osingonjako ja sijoitetun vapaan oman pääoman palautus suhteessa voitonjakokelpoiseen varoihin	Tabell 4.2: Aktiebolagens vinstutdelning och återbäring av fonden för inbetalat fritt eget kapital i förhållande till utdelningsbara medel
Taulukko 4.3 Keskimääräinen laskuperustekorkoisten vakuutusten kokonaistuotto prosentti	Tabell 4.3: Genomsnittlig totalavkastningsprocent för försäkringar med beräkningsränta
Taulukko 4.4 Laskuperustekorkoisten vakuutusten suhteelliset osuudet vastuvelasta vuonna 2019 (%)	Tabell 4.4 De på beräkningsränta grundade försäkringarnas relativa andel av ansvarsskulden år 2019 (%)
Taulukko 4.5 Eräiden vakuutustuotteiden kokonaistuotot vuonna 2019 (%)	Tabell 4.5 Vissa försäkringsprodukters totalavkastningar år 2019 (%)
Kuvio 5.1 Yksilöllisen eläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.1 Differensen mellan totalavkastningen på individuell pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.2 Ryhmäeläkevakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 10 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.2 Differensen mellan totalavkastningen på grupp pensionsförsäkring och finska statsobligationer med 10 års löptid per bolag
Kuvio 5.3 Säästövakuutuksen kokonaistuoton ja Suomen valtion 5 vuoden obligaation erotus yhtiöittäin	Figur 5.3 Differensen mellan totalavkastningen på sparförsäkring och finska statsobligationer med 5 års löptid per bolag